

Fehér Péter (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Korai neolitikus házépítészet a Röske-lúdvári agyag házmodell-töredék tükrében

A legkorábbi Kárpát-medencei neolitikus embercsoportok házainak vizsgálata folytonosan visszatérő eleme a magyar őskor kutatásának. Nehezen eldönthető kérdés ugyanis, hogy a Balkánról érkező első földművelő és állattenyésztő népségek új környezeti viszonyokhoz való alkalmazkodása – melynek elsődleges régészeti lenyomata a megtelepedési hely kiválasztása és megszervezése – milyen módon ment végbe. A balkánitól eltérő csapadékosabb éghajlat, a megváltozott rendelkezésre álló nyersanyagok, a kibővült technikai ismeretek és a települések elnyúltabb jellege új, vagy már korábban meglévő, de továbbgondolt házszerkezetek és háztípusok létrehozását tették lehetővé. Míg a Körös-kultúra népsége „anyaterületének” számító Észak-Balkánon a települések és a házak viszonylagos egységessége jellemző, addig a Dunától északra elterülő azonos korú kultúrák területén, kiváltképp a Körös-kultúra esetében, ez az egységesség felszakadozni látszik. A telkek helyét elnyúló horizontális telepek veszik át és az építkezésben túlsúlyba kerül a fa használata. Ez jól nyomon követhető az ásásokon feltárt házakhoz köthető objektumok mellett a szép számmal előkerülő házmodelleken keresztül is. A Körös-kultúra különböző házainak teljes szerkezeti képét a házakhoz köthető objektumok és a népi építészet analógiái alapján is rendkívül nehéz megrajzolni. Bár a lehetséges falszerkezetek és az azokhoz használt falazási technikák viszonylag egyértelműnek tűnnek, a tető kialakítását illetően sokszor csak találgatni tudunk. Kivételt képeznek azok az esetek, mikor vélhetően ágasfákhoz tartozó cölöplyukakat találunk és kivételt képez ez alól a Röske-Lúdváron, Trogmayer Ottó 1964-es ásásán előkerült házmodell tetőtöredéke is, mely a korszakot tekintve a területen unikális leletnek minősül. A töredék alapján, a róla készült 1966-os publikációhoz a „lúdvári ház” egy lehetséges rekonstrukciós rajza is elkészült. Ezen a ház falszerkezetét a kultúra elterjedési területén feltárt épületnyomok, valamint a késő neolitikumba tartozó Strelizen talált hasonló tetőszerkezetű, de majdnem teljes épségben megmaradt házmodell alapján, tetőszerkezetét pedig kézen fekvő módon a lúdvári töredék alapján igyekeztek rekonstruálni. Az így elkészült rajzon – minden bizonnyal helyesen – egy oszlopváz, szelemen, sáttortetős szerkezetet ábrázoltak. E alapvető háztípus azonban temérdek variációban fordulhat elő, mely variánsok különbözősége a szelemen eltérő rögzítési módjaiban rejlik. A szelemen és a szarufák különböző módú kapcsolatai pedig más-más falszerkezetet követelnek meg a falakra ható terheléssel szembeni legeredményesebb ellenállás végett. A rekonstrukció hibája, hogy a háznak csak alapvető tipológiai besorolását teszi lehetővé, a szerkezet elemeinek lehetséges kapcsolati módjaira nem hívja fel a figyelmet, pedig ezek meglétét a töredék ábrázolásmódja alapján Trogmayer is felveti. A rajta körömbenyomással kialakított „zeg-zúgszerű” karcolások

elképzelt, hogy a tetőzet egy olyan szerkezeti megoldását igyekeznek sematikusabban ábrázolni, amely fényt deríthet a kultúra eddig megválaszolatlan, vagy éppen fel nem tett kérdéseire, mint például milyenek voltak a korszakban a faszervezetekhez használatos fakötések (és így milyen volt a famegmunkálás fejlettségi szintje), milyen szerkezeti megoldással magyarázható az ágasfák hiánya, vagy éppen, milyen módon történt a tető fedésére használt anyagok rögzítése.

Molnár Karola (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Kecskemét-Nagykőrösi utca 7-9. lelőhely kútjainak vizsgálata Adatok a késő középkori, kora újkori kutak vizsgálatához

Választott témám egy kevésbé kutatott régészeti objektumtípus teljes körű feldolgozása, több tudományterületet felölelő vizsgálata, majd bemutatása. A téma egyedülálló, mivel hazánkban viszonylag kevesen foglalkoztak még kutakkal. Előkerülésük sokszor véletlenszerű, teljes feltárásuk-dokumentálásuk sokszor lehetetlen. Így a fent megnevezett lelőhely öt darab, a késő középkor és kora újkor időszakát átfogó korú, ép kútjaival, igazi különlegességnek számít. Különböző szerkezeti típusúak, nagyon jó állapotú, gazdag és értékes leletanyagot, és szerves anyagokat is tartalmaztak.

Céлом a kutak részletes dokumentálása, elemzése, leletanyaguk feldolgozása, továbbá a lelőhely egykori városképben elfoglalt helyének, funkciójának meghatározása. A feldolgozás szerves részét képezik a kutakról készített 3 dimenziós modellek melyek a legjobb szemléltető módszert, és egyben „konzerválási” módot is jelentik a nagyközönség és az utókor számára. A kutatást különböző anyagvizsgálatok is kiegészítik, melyek a lelőhely pontos funkciójával-környezetével kapcsolatban szolgáltatnak majd értékes információkat.

Előadásom során az eddig elért eredményeket, és kutatásom jelenlegi állását szeretném bemutatni.

Bense Orsolya (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

Az alvás alatt bemutatott illatok hatása a deklaratív emlékezeti konszolidációra

Jelen kutatómunka célja az alvás alatt bemutatott illatok hatásának vizsgálata volt a deklaratív emlékezeti konszolidációra nézve. A kutatásban összesen 60 fő vett részt, átlag életkoruk 21,3 év (szórás = 1,89), tanulással töltött évek átlaga 14,32 év (szórás = 1,75). Nemi eloszlást tekintve 19 férfi és 41 nő résztvevő volt. Egy kontroll és három kísérleti csoporttal dolgoztam, a változó kísérleti feltétel az illat megjelenése volt. A kontroll csoportban tanulás, alvás és az előhívás alkalmával sem kapták meg a résztvevők a kutatásban használt illatot. Az első kísérleti csoport tanulás, alvás és az előhívás alatt is kapott illatot, a második kísérleti csoport vizsgálati személyei csak alvás alatt nem kaptak illatot, az utolsó vizsgálati csoport